

Tervise- ja tööministri 6. märtsi 2019. a määruse nr 14 „Tervisekassa andmekogu pidamise põhimäärus“ muutmise seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega muudetakse Tervisekassa andmekogu pidamise põhimäärust, kuna alates 01.07.2024. a korraldab ja rahastab vanglas ja arestimajas kinni peetavate isikute ning väljasaadetavate tervishoiuteenuste osutamist Tervisekassa (vangistusseaduse § 49¹, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 lõige 3^{1 2} ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 26⁹ alusel). Tervisekassale anti kinnipeetavate tervishoiuteenuse korraldamise ja rahastamise ülesanne 699 SE-ga.³ Kinnipeetavatele tervishoiuteenuste efektiivne korraldamine eeldab aga täiendavate ja seni õigusaktides reguleerimata andmetöötluste läbiviimist. Kinnipeetavateks on määruuses isikud, kes viibivad kinnipidamisasutuses või -keskuses. Nendeks on kinnipeetavad, kinnipeetud rahvusvahelise kaitse taotlejad⁴, arestialused ning vahistatud isikud. Edaspidi määruuses kasutatakse kogu isikute ringi jaoks mõistet „kinnipeetav“.

Tervisekassa on sõlminud lepingud AS-iga Lääne-Tallinna Keskhaigla, SA-ga Viljandi Haigla ja SA-ga Ida-Viru Keskhaigla osutamaks tervishoiuteenuseid vanglates, arestimajades ja kinnipidamiskeskuses. Lisaks eelmainitud kolmele tervishoiuteenuse osutajale võivad kinnipeetavad aga tervishoiuteenuseid saada ka mujalt. Tervisekassa peab oskama eristada, millisel alusel tervishoiuteenuse eest tasu maksmise kohustus üle võetakse ehk peab teadma, kes patsientidest on kinnipeetav. Kavandatavate muudatuste eesmärgiks on tagada Tervisekassa eelarve otstarbekas ja efektiivne täitmine ning selle võimalik planeerimine.

Lisaks on ka tervishoiuteenuse kavandamiseks ja osutamiseks Tervisekassa lepingupartnerite jaoks oluline teada, kas isiku ravi eest tasumise kohustuse võtab üle Tervisekassa ning ka tegemist on kinnipeetavaga või mitte, sest kinnipeetavate tervishoiuteenuste rahastamine erineb ravikindlustatud isikutele osutatud tervishoiuteenuste hüvitamise korrast. Seda näiteks hambaraviteenuste, omaosalustasude ja lisatasude (visiiditasu ja voodipäevatasu) tasumise osas. Kinnipeetavatele osutatud tervishoiuteenuse kohta esitatud raviarvete eristamine on oluline ka Tervisekassa eelarve prognoosimiseks ja nn vanglameditsiinile kuuluva eelarve planeerimiseks ja otstarbeka kasutamise hindamiseks.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna terviseõiguse juht Susanna Jurs (susanna.jurs@sm.ee), Tervisekassa raviteenuste osakonna peaspetsialist Pille Lõmps (pille.lomps@tervisekassa.ee) ja Tervisekassa õigus- ja teabehalduse osakonna jurist Aigi Veber (aigi.veber@tervisekassa.ee).

¹ § 49 (1) Tervishoid vanglas on riigi tervishoiusüsteemi osa. Tervishoidu vanglas rahastatakse riigieelarveliste võimaluste piires tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisustega.

(3) Tervishoiuteenuste osutamise kinnipeetavale, arestialusele või vahistatule (edaspidi *vanglas kinni peetav isik*) korraldab Tervisekassa.

² § 52 (3¹) Vanglas ja arestimajas kinni peetavatele isikutele tervishoiuteenuste osutamist, sealhulgas vanglas kohapeal osutatavat hambaravi, ravimeid, meditsiiniseadmeid ja muid tervishoiuteenuste osutamise seotud kulusid rahastatakse riigieelarvest Tervisekassa kaudu vangistusseaduse § 52 lõike 1¹ alusel ning Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus sätestatud alustel, tingimustel ja korras.

³ [Eelnõu - Riigikogu](#)

⁴ Tervisekassal on kohustus korraldada ja rahastada mitte üksnes väljasaadetavate, vaid ka kinni peetud rahvusvahelise kaitse taotlejate tervishoiuteenuste osutamine. Väljasaadetavad või rahvusvahelise kaitse taotlejad paigutatakse üldjuhul kinnipidamiskeskusesse, kuid väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 23 lg 4 kohaselt võidakse nad paigutada ka arestimajja või teise kinnipidamiskohta, kui väljasaadetava kinnipidamine kinnipidamiskeskuses ei ole võimalik kinnipeetavate arvu ettenägematu kasvu tõttu või see on vajalik turvalisuse või tervisekaitse kaalutlustel.

1.3. Märkused

Määrusega muudetakse tervise- ja tööministri 6. märtsi 2019. a määruse nr 14 „Tervisekassa andmekogu pidamise põhimäärus“ RT I, 07.05.2024, 7 redaktsiooni.

Määrus on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva eelnõu seletuskirja 4. punktis.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Punktiga 1 parandatakse andmekogusse kantavate isiku üldandmete sõnastuse ebatäpsus. Tervisekassa andmekogu pidamise põhimääruse § 7 lõike 1 punkti 7 kohaselt kantakse Tervisekassa andmekogusse isiku rahvuse andmed. Ravikindlustusandmete menetlemisel rahvuse andmeid Tervisekassa ei kasuta. Andmekogus olev andmeväli „nationality“ on andmekogu asutamisel ekslikult tõlgitud sõnaks „rahvus“. Praktikas kuvatakse sinna isiku kodakondsuse andmed. Ka rahvastikuregistrist saab Tervisekassa isiku kodakondsuse andmed, mitte rahvuse.

Punktiga 2 täiendatakse Tervisekassa andmekogu koosseisu kinnipeetavate andmetega. Paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 8¹, mille kohaselt edastatakse Tervisekassa andmekogusse andmed isiku kinnipeetavaks olemise kohta ning antud staatuse algus- ja lõppkuupäev või eeldatav lõppkuupäev ning kinnipidamisasutus/kinnipidamiskeskus. Antud teave ei sõltu isikule osutatud tervishoiuteenustest. Teave on Tervisekassale vajalik raviarve maksmise aluste eristamiseks (ravikindlustatule või kinni peetavale isikule) ning tervishoiuteenuse osutajale teabe andmiseks, kas ja mis alusel Tervisekassa isikule osutatud tervishoiuteenuse eest tasu maksmise kohustule üle võtab.

Lõike 8¹ punktides 5 ja 6 nimetatud andmetega täiendatakse Tervisekassa andmekogu koosseisu selliste andmete võrra, mis kantakse andmekogusse juhul, kui kinnipeetavale isikule on osutatud tervishoiuteenust. Tervishoiuteenuse osutajad, kes pakuvad teenust kinnipidamisasutuses, märgivad raviarvele koodi, mis võimaldab raviarvete kontrolli süsteemil tuvastada, et teenuseid on osutatud vanglas, arestimajas või kinnipidamiskeskuses. Juhul, kui teenust osutab Tervisekassa lepinguparter väljaspool kinnipidamisasutust, siis sellist erialakoodi raviarvele ei kanta. Kinnipeetavale osutatud tervishoiuteenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmisel on samuti oluline tasu maksmise kohustuse ülevõtmise aluse eristamine ja võimalus seda vajadusel kontrollida.

Kui tervishoiuteenuse osutaja esitab raviarve, kontrollib Tervisekassa, kas tervishoiuteenuse osutamise ajal oli tegemist kinnipeetavaga (ehk isiku staatust teatud ajahetkel) ning jaatava vastuse korral kontrollitakse, kas isik viibis tervishoiuteenuse osutamise ajal väljaspool vanglat või arestimaja. Viimane võimaldab kontrollida kinnipeetava, arestialuse või vahistatu osas esitatud raviarve õigsust. Samuti on oluline kinnipidasutuse andmed, kellelt vajadusel on võimalik pärida täpsustavat teavet. Osutatud tervishoiuteenuse kohta kantakse andmekogusse tavapärased andmed.

Punktiga 3 täiendatakse määruse §-i 8 lõikega 8³. Uus lõige sätestab, et määruse § 7 lõikes 8¹ nimetatud andmed edastab Tervisekassa andmekogule kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu (vangiregister) ja politsei andmekogu. Andmeandjateks on märgitud mõlemad andmekogud, kuna kinnipeetavate andmed on neis andmekogudes.

Punktiga 4 muudetakse määruse § 11 lõiget 5 ning nähakse ette, et tervishoiuteenuse osutajal on juurdepääsuõigus Tervisekassa andmekogu andmetele, mida on vaja kontrollimaks, kas Tervisekassa võtab isiku eest tasu maksmise kohustuse üle või mitte. Tervishoiuteenuse osutaja saab seeläbi teada, kas Tervisekassa võtab üle isikule osutatava tervishoiuteenuse eest tasu maksmise kohustuse ning mis alusel. Aluseid saab olla kaks – ravikindlustatuse

olemasolu või kvalifitseerumine kinnipeetavaks. Ravikindlustatuse olemasolu kohta annab Tervisekassa teavet ka täna ning see ei muutu. Kuna tervishoiuteenust saab osutada ka näiteks kinnipeetavale, kes ei asu kinnipidamisasutuses, siis on tervishoiuteenuse osutaja jaoks oluline seda teada, kuivõrd sel juhul puudub tervishoiuteenuse osutajal õigus küsida patsiendilt ravikindlustuse seaduses toodud omaosalust ja lisatasu (visiiditasu ja voodipäevatasu).

Punktiga 5 sätestatakse andmekogusse kantavate § 7 lõikes 8¹ toodud andmete säilitustähtaega. Kui kinnipeetav sai tervishoiuteenuseid enda kinnipidamisasutuses viibitud ajal, siis säilitatakse tema andmeid Tervisekassa andmekogus sama kaua kui ravikindlustatud isikute andmeid, mis seotud raviarvetega. Juhul kui näiteks väljasaadetavale, arestialusele aresti all või vahistatule vahi all viibimise ajal tervishoiuteenust ei osutatud, siis säilitatakse andmeid üksnes kolm aastat. Kolm aastat on vajalik juhtudeks, kui raviarve eistamine hilineb, see esitatakse tagantjärele. Samuti erinevate vaidluste lahendamiseks.

Punktiga 6 kehtestatakse rakendussäte. Eelnõu §-is 2 nimetatud andmeid hakatakse edastama andmekogusse alates määruse jõustumisest. Eelkõige oodatakse ära tehnilise lahenduse valmimine. Selleks on planeeritud 1. juuli 2025. a. Juhul kui tehniline lahendus valmib varem, siis võetakse tehniline lahendus varem kasutusele. Samuti tagab määruse varem menetlemine *vacatio legis* ja garantii tehnilise lahenduse arendamiseks.

Määruse jõustumisel ja enne tehnilise lahendust valmimist on aga samuti vajalik andmeid saada. Seda saabki siis teha üksikpäringutega. On sama olukord nagu siis, kui tehniline lahendus näiteks ajutiselt on korrast ära.

Andmeid kinnipeetavate isikute kohta on Tervisekassal vaja hiljemalt 2025. aasta jaanuarikuus. Seetõttu jõustub määrus üldises korras. Just jaanuaris, kuna 2024. aasta raamatupidamisarvestus tuleb korraldada ja lõpetada. Samuti tuleb hinnata, millises mahus on alates 01.07.2024. a osutatud teenuseid kinnipidamisasutustes, mis kuuluvad valmisolekutasu sisse ja millises mahus on osutatud valmisolekutasu väliseid teenuseid, mille eest teeb Tervisekassa tervishoiuteenuse osutajale täiendava makse.

Määruses on rakendussäte, mille alusel Tervisekassa peab saama andmed tagasiulatuvalt alates vangistusseaduse muudatuse jõustumise ajast ehk 1. juulist 2024. aastal. Nii tuleb võimaldada andmete (raviarved) kontrolliks andmevahetus alates ajast, mil jõustus seadus ja Tervisekassa ravirahastuse kohustus. Õiguslik alus andmete kontrolliks on olemas kohustuse tekkimisest ning seetõttu tuleb võimaldada andmete saamist ka perioodi kohta, mil andmete tehniline lahendus veel valmis ei olnud, kuid alus neid saada oli olemas. Andmete tervikuse ja õigsuse tagamiseks peavad lõpuks olema andmed õiged ka Tervisekassa andmekogus.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on seotud isikuandmete kaitse üldmäärusega ning sellega kooskõlas.

4. Määruse mõjud

Määrus mõjutab tervishoiuteenuse osutajate juurdepääsu Tervisekassa andmekogus olevatele andmetele. Kui tänase regulatsiooni kohaselt on tervishoiuteenuse osutajal juurdepääsuõigus andmetele kindlustuskaitse kehtivuse kontrolli eesmärgil, siis kavandavate muudatuste kohaselt on tervishoiuteenuse osutajal juurdepääs Tervisekassa andmekogusse kantud andmetele tasu ülevõtmise aluste kontrollimiseks, hõlmates endas nii ravikindlustatuse olemasolu kontrolli kui ka kinnipeetavaks olemise kontrolli. Juhul, kui isik on kinnipeetav, siis see staatus jõuab ka tervishoiuteenuse osutajani, kuivõrd tervishoiuteenuse osutajal on seda vaja teada tervishoiuteenuse osutamisel (kinnipeetaval on erisused ravikindlustuse seaduses sätestatud omaosalustasude ja lisatasude tasumise osas) ja ka kavandamisel (lepingumahtude kavandamine). Samuti teab sel juhul tervishoiuteenuse osutaja, et arve

esitatakse otse Tervisekassale, seda ka juhul, kui suunajaks on teine tervishoiuteenuse osutaja.

Andmekaitsealane mõjuhinng

Määruse eesmärk on Tervisekassa ülesannete täitmiseks vajalike andmeedastuste reguleerimine, mille kaudu on võimalik planeerida ja korraldada Tervisekassa eelarve efektiivne ja eesmärgipärane kasutamine. Lisaks kindlustatud isikuks olemisele lisandub Tervisekassa jaoks täiendav alus tasu maksmise kohustuse ülevõtmiseks – kinnipeetavad. Tervisekassa lähtub oma tegevuste elluviimisel õigusaktides sätestatud ülesannetest ja eesmärkidest. Alates 1. juulist 2024. aastast sätestati Tervisekassa ülesandeks kinnipeetavate tervishoiuteenuste osutamise korraldamine ja rahastamine (vt viited sissejuhatuses). Tervisekassa ei saa enda ülesandeid täita omamata korrektseid ja tõeseid andmeid, kes on kinnipeetavad.

Tervisekassa andmekogusse lisanduvad kinnipeetavate andmed ehk u 2000 isikut. Tehtavale andmetöötlemisele rakenduvad kõik seni Tervisekassas kohalduvad tingimused (juurdepääsude haldus, andmekogu auditeerimine vastavalt turvaklassile jms). Turvakaalutlustel ei ole Tervisekassal otsejuurdepääse vangiregistrile ega ka politsei andmekogule, vaid viidatud andmekogud edastavad andmed ise Tervisekassa andmekogule. Täiendavaid eriliigilisi andmeid kavandavate muudatuste raames ei koguta. Kinnipeetavatele osutatud tervishoiuteenuste eest esitatavat raviarvet säilitatakse sarnaselt teistele Tervisekassale esitavate raviarvetega. Tervisekassa rakendab organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid, mis on kooskõlas Eesti Infoturbestandardiga (E-ITS).

Riskide vähendamiseks on Tervisekassa poolt rakendatud asjakohased turvameetmed. On vähe tõenäoline, et kinnipeetav tervishoiuteenustega kokku ei puutu, sest vanglasse sattudes teostatakse koheselt ka tervisekontroll. Siiski, kinnipeetavate andmeid, kellele tervishoiuteenuseid kinnipidamisasutuses oldud ajal ei osutata, säilitatakse üksnes kolm aastat, välistamaks riski, et kolme aasta jooksul siiski raviarve tekib/hilineb.

Seega on Tervisekassal vaja teada isikute ringi, kelle eest lasub avalik-õiguslikul isikul tervishoiuteenuste eest tasumise kohustus. Sealhulgas tuleb tervishoiuteenuse osutajal teada enne teenuse osutamist, kas võtta tasu või kui suurt tasu ka juhul, kus näiteks kinnipeetav võib päevasel ajal kasutada tervishoiuteenust ka väljaspool kinnipidamisasutust (avavangla kinnipeetav). Seega on andmete saamise õigus kooskõlas nende kasutamise eesmärgiga. Kuna andmed liiguvad turvaliste andmevahetuskanalite kaudu, võib andmekaitsealaseid riske ja kaasnevat mõju pidada väheseks.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks on vaja teha IT-arendusi. Arendama peavad nii Tervisekassa kui ka Politsei- ja Piirivalveamet ning Justiitsministeerium. Asjaosalised katavad tekkivad kulud ise. Riigieelarvele täiendavat kulu ei teki. Tehniline lahendus peab olema valmis hiljemalt 1. juuli 2025. aastal.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile ja Siseministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Tervisekassale, Politsei- ja Piirivalveametile, Andmekaitse Inspeksioonile ning Eesti Kiiirabi Liidule. Saabunud tagasiside kohta on valminud kooskõlastustabel (seletuskirja lisa).

